

Torah from Around the World

De ultieme religieuze uitdaging is Gods beeld en gelijkenis te zien in iemand die niet op ons lijkt.

Rabbin Jonathan Sacks z"l

Sjabbat 1 mei 2021 / 19 Ijar 5781, Emor, Wajikra/Leviticus 21:1 - 24:23

Tanach blz. 241 - 250

Haftara: II Kronieken 30:1 - 21

Tanach blz. 1814 - 1816

Vertaler: John Löwenhardt

Commentaar: **David Berger** is chazzan van KAM Isaiah Israel Congregation in Chicago en bestuurslid van de American Conference of Cantors.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/torah-commentary/how-can-social-isolation-lead-illumination>

Hoe kan sociale isolatie leiden tot verlichting?

Met het volgende Talmoedverhaal bezinnen we ons op parasja *Emor*:

Profeet Elia had die dag tegenstrijdige gevoelens over zijn taak. Hij wist dat het niet goed zou gaan en probeerde al het mogelijke om zich er vanaf te maken. "Het duurt nu al twaalf jaar," zei God, "Genug! (genoeg!) We moeten hem zeggen dat hij naar buiten kan komen." Elia was het er niet mee eens. Bar Jochai maakte hem zenuwachtig. Zoveel macht in zo'n onbeheerst vat, dat was gewoon gevaarlijk. Maar toch, misschien had God wel gelijk. Twaalf jaren in een grot, dat is lang en misschien kunnen mensen echt veranderen. Of misschien ook niet.

Simon ben Jochai - de meeste mensen noemden hem eenvoudig 'Bar Jochai' - kon z'n mond niet houden. Waar hij ook mee te maken had, een vloek of een zegen, hij zei het gewoon. Hij had geen filter en daardoor raakte hij in de problemen. Op een dag opende hij zijn grote mond en ging tegen de Romeinen te keer en (oh, wat een verrassing) die veroordeelden hem tot de dood. Hij wist dan misschien niet wanneer hij zijn mond moest houden, maar hij wist heel goed wanneer hij moest rennen - en hij rende die grot in.

Twaalf jaar lang hadden Bar Jochai en zijn zoon daar zitten bidden en leren, moederziel alleen. Elia dacht dat ze wel fit en gezond móesten zijn, omdat ze van een wonderbaarlijke Johannesbroodboom aten en bronwater dronken. Maar hij vroeg zich af wat hem te wachten stond en besloot de grot helemaal niet binnen te gaan. Hij deed alsof hij er langsloep en ter hoogte van de ingang fluisterde hij gekunsteld: "Wie zal Bar Jochai vertellen dat de keizer dood is en dat zijn decreet niet langer van kracht is?" En dat werkte - nou ja, min of meer.

Bar Jochai en zijn zoon kwamen naar buiten. Maar het slechte humeur van de wijze man was door die twaalf jaren niet verbeterd. Hij zag mannen werken op de velden en werd zó woedend dat ze geen Tora studeerden, dat zijn ogen vuur spuwden en alles verbrandden dat hij zag. God riep: "Als je zo doorgaat, blijft er geen wereld over! Terug naar je grot!" En terug gingen ze. Elia wilde roepen: "Heb ik het niet gezegd?" maar was verstandig en hield zijn mond.

Er verstreek een jaar, een heel ander jaar dan de twaalf die eraan waren voorafgegaan. Nu werd hij niet door Romeinen achtervolgd, zijn leven was niet langer in gevaar. Wat ooit een toevluchtsoord was geweest, begon nu te voelen als een gevangenis. Bar Jochai begreep heel goed dat er voor het beëindigen van de isolatie meer nodig was dan alleen de grot uitwandelen. Hij moest eerst zichzelf veranderen.

De dag brak aan om het nog eens te proberen. Maar Elia weigerde zich ermee te bemoeien. God moest het zelf maar doen. "Kom uit jullie grot," bulderde de Goddelijke Stem ... en ze kwamen tevoorschijn. Iedereen was zenuwachtig ... was Bar Jochai veranderd? Zou hij weer terug (naar binnen) moeten?

Hij begon met een evenwicht te zoeken. Zijn zoon was dingen kapot aan het maken, maar Bar Jochai volgde hem en repareerde de schade. Toen bleef Bar Jochai lang genoeg staan om mensen goed te bekijken. Hij zag een oude man die zich voorbereidde op de sjabbat en zich extra inspande om er een mooie dag van te maken. Onder de indruk van de toewijding van de man ten behoeve van de sjabbat, kwam Bar Jochai tot rust. De moeilijke en overgevoelige Bar Jochai-de-vernietiger werd Bar Jochai-de-verlichter, de man wiens schittering het pad voor vele generaties zou verlichten.

Dit oude verhaal is een aanpassing op de Babylonische Talmoed (Sjabbat 33b). Het gaat over een man die zichzelf isoleert en vervolgens tevoorschijn komt met een veranderde blik op de wereld. Het zegt veel over onze eigen levens nu. Ik schrijf deze woorden terwijl ik op bevel van de gouverneur in thuisisolatie zit en onweerstaanbaar naar het verhaal van Bar Jochai word getrokken. Wat kunnen we van dit verhaal leren? Wat moeten we doen om ons eigen potentieel voor vernietiging om te zetten in schitterende verlichting?

De Tora herinnert ons er in parasja Emor aan dat waarheid te vinden is in hoe wij onze tijd structureren en onze levens vormgeven. Onderdeel van de nauwkeurig geordende jontefkalender, die heel hoofdstuk 23 beslaat, is het gebod (vers 15-16) om zeven weken lang dagen te tellen, "tot de dag na de zevende week - vijftig dagen" (Lev. 23:16). Het rabbijnse jodendom stelt dat deze Omerperiode (*S'firat HaOmer*) begint op de tweede avond Pesach en eindigt met Sjawoet. We leven nu in deze periode. Je vervult de mitzwa door een zegen uit te spreken en vervolgens het aantal verstreken dagen en weken te tellen.

Iedere Omerdag heeft een eigen betekenis, maar de 33e dag, *Lag BaOmer* - deze week op donderdagavond en vrijdag - heeft een bijzondere betekenis. Lag BaOmer markeert een aantal historische gebeurtenissen. De herdenking van Bar Jochai's dood is daar één van. In de traditie van de Zohar - de Middeleeuwse mystieke tekst die Bar Jochai zelf zou hebben geschreven - heet de jaarzeit van een groot tsaddiek (een rechtvaardige) *Jom Hiloela* (een feestdag). Lag BaOmer is als regel een vreugdevolle feestdag, met vuren, dansen, liederen en - in even jaren - een grote menigte mensen die naar het graf van rabbi Simon Bar Jochai op de Meronberg gaat, net buiten Tsfat (Safed) in Israël. Vanwege de coronamaatregelen zullen we de dag dit jaar ongetwijfeld op een andere manier vieren.

In deze coronatijd beginnen we langzaam na te denken over het doorbreken van ons eigen isolement en sommigen voelen zich Elia: aarzelend, angstig, misschien een beetje cynisch. We weten niet welke nieuwe realiteit ons te wachten staat en we zouden het wel eens op kunnen geven. Anderen voelen zich Bar Jochai, met vurige passie en overtuiging en de behoefte een nieuwe en vriendelijker weg-vooruit in te slaan. En weer anderen zijn als God, bereid om risico's te nemen, vol vertrouwen en hoop. Velen van ons verenigen alle drie in zich. We voelen scepsis en hoop, overtuiging en ijver, angst en vreugde. De wereld is veranderd, maar wij zijn ook veranderd. Samen bidden wij dat de lessen die we in deze onmogelijk moeilijke tijd van isolement hebben geleerd - de

persoonlijke en de gemeenschapskracht, net als de Tora die Bar Jochai in die grot vond - onze levens, onze gemeenschappen en onze wereld gedurende vele generaties zullen verlichten.